

60 let KSČ — 60 let vojenské politiky strany

„Z revolučních tradic naší strany čerpáme inspiraci, poučení a síly i pro řešení nynějších úkolů“ — z projevu generálního tajemníka ÚV KSČ soudruha G. Husáka na 18. zasedání ÚV KSČ.

Šedesát let těžkých a obětivých, avšak vítězných bojů strany za sociální osvobození dělnické třídy a všech pracujících, za svobodu a rozkvet našich národů, za socialismus — bylo současně šedesát lety úspěšných bojů proti buržoaznímu militarismu a hitlerovské okupaci, proti domácí reakci a úkladům reakčních imperialistických sil v období přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou i při internacionální obraně socialistických vymožeností lidu Československa.

Vojenská politika strany byla a je nedílnou součástí její politiky. Strana ve své generální linii určuje i cíle, úkoly a obsah vojenské politiky pro jednotlivá období třídních bojů, řídí veškerou vojenskou činnost dělnické třídy a jejích spojenců. Strategickým cílem vojenské politiky KSČ, stejně jako ostatních bratrských komunistických a dělnických stran, je zabránit vykořisťovatelským třídám, aby udržovaly své třídní panství pomocí ozbrojeného násilí, učinit válku pro řešení třídních rozporů nepotřebnou a tím vůbec odstranit války ze života společnosti, nastolit trvalý mír.

Dosažení tohoto strategického cíle není věcí jednorázové akce, ale naplní celé historické epochy. Úporným bojem dělnické třídy a všech mírumilovných sil světa se lidstvo po etapách k tomuto cíli stále výrazněji přibližuje. K dosažení strategického cíle mezinárodního komunistického hnutí ve vojenskopolitické oblasti přispívá KSČ podle svých možností od doby svého vzniku. Strana ve všech etapách revolučních bojů rozvíjela v souladu se svou marxisticko-leninskou generální linií vojenskou politiku. Tak tomu bylo v období buržoazní republiky, v období národně osvobozeneckého protifašistického boje a národní a demokratické revoluce, v období jejího přerůstání v revoluci socialistickou, jakož i v letech budování a obrany socialismu v Československu. Strana tvůrčím způsobem uplatnila — na základě analýzy poměru třídních sil, na základě zkušeností KSSS, mezinárodního komunistického hnutí a konečně na základě našich národních tradic — obecně platné zásady a principy marxisticko-leninské vojenské politiky na konkrétní podmínky revolučního hnutí u nás.



Komunistická strana Československa vznikla v době, kdy

— Velká říjnová socialistická revoluce zahájila epochu světové socialistické revoluce a epochu národně osvobozenec-kých revolucí;

— mezinárodní dělnické hnutí již mělo zásluhou V. I. Lenina ucelený vojenskopolitický program revolučního boje dělnické třídy, boje za svržení panství buržoazie a nastolení moci diktatury proletariátu;

— bolševici v Rusku nashromáždili v boji proti domácím nepřítelům i zahraničním interventům bohaté praktické zkušenosti;

— mezinárodní dělnická třída vstoupila do nové, vyšší etapy proletářského internacionalismu;

— mezinárodní hnutí se začíná sjednocovat pod revolučním praporem III. internacionály a první socialistický stát zahajuje dlouhý a namáhavý boj o odstranění války ze života společnosti, jehož základ položil Leninův dekret o míru.

KSČ se zapojila do boje mezinárodní dělnické třídy přijetím programových dokumentů a 21 podmínek Komunistické internacionály. Tím byla určena i základní teoretická, programová a organizační východiska vojenské politiky, která naše strana uplatňovala v konkrétních podmínkách Československa. Strana vycházela z poznání, že základním rysem vojenské politiky každé revoluce, marxistickoleninské strany je její internacionální charakter, že socialistická revoluce, svržení vlády kapitálu a osvobození práce, přechod od kapitalismu k socialismu, je věcí proletariátu všech zemí. Strana o samém počátku chápala úkoly vojenské politiky dělnické třídy Československa internacionálně, tj. v širším kontextu boje mezinárodního proletariátu proti mezinárodní síle kapitálu. Internacionální postoje pomáhal straně zaujímat správná stanoviska k vojenskopolitickým plánům a akcím domácích vykořisťovatelských tříd. Strana se řídila obecnými marxistickoleninskými poučkami, jejichž správnost potvrdilo vítězství Velké říjnové socialistické revoluce a mnohé zkušenosti dělnické třídy evropských zemí.

Komunistická strana Československa v boji o politickou moc v zemi s vládnoucí buržoazií vycházel z teze, že revoluční strana musí počítat i s možností ozbrojeného boje všestranně na takovou možnost proletariát připravovat. „Revoluční třída,“ učil Lenin, „aby mohla dostat svému úkolu, musí zvládnout všechny formy nebo stránky společenské činnosti bez výjimky... Každý přiznává, že armáda, která se

necvičí ve zvládnutí všech zbraní, všech bojových prostředků a metod, jimiž disponuje nebo může disponovat nepřítel, počíná si pošetile, ba zločinně. O politice to však platí ještě víc než o vojenství.“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 31, Praha, SNPL 1955, s. 90.)

Politika strany, zaměřená na svržení vlády kapitálu a k nastolení diktatury proletariátu, vymezuje rovněž základní úkol vojenské politiky — připravovat dělnickou třídu a její spojence k odražení jakýchkoli násilných akcí ze strany vládnoucích tříd. Za tím účelem vytváří celou škálu prostředků a za určitých okolností i ozbrojené síly k násilnému svržení vlády kapitálu cestou ozbrojeného povstání. Poctivá či násilná cesta nastolení diktatury proletariátu závisí především na síle odporu vykořisťovatelských tříd, na tom, zda k udržení svého postavení použijí prostředků ozbrojeného násilí. Proto nastolení diktatury proletariátu předpokládá vytvoření armády socialistické revoluce. To je klíčová otázka vojenské politiky revoluční strany v podmínkách, kdy proletariát bojuje za své osvobození z područí kapitálu, za vítězství socialistické revoluce. Stejně významné je v období boje dělnické třídy o politickou moc ve státě a za svržení moci kapitálu stanovení vztahu k buržoaznímu vojenství. Jde především o vymezení vztahu revolučních sil k ozbrojeným silám buržoazního státu a určení postupu vůči nim, o určení charakteru válek vedených vládnoucími třídami vlastní země, o stanovení vztahu proletariátu a jeho spojenců k nim, o určení postupu revolučních sil ve válce tak, aby plně odpovídali třídním zájmům proletariátu a napomáhali rozvíjení proletářské revoluce.

Strana v období předmnichovské republiky tyto obecné zásady marxistickoleninské vojenské politiky plně respektovala a tvrdým způsobem aplikovala na podmínky Československa.

Až do počátku třicátých let bylo hlavním obsahem vojenské politiky strany odhalování třídního charakteru a imperialistického poslání armády předmnichovské republiky, její oslabování a rozkládání, aby nemohla být účinně použita proti domácímu a zahraničnímu revolučnímu hnutí.

Po nástupu fašismu v Německu strana vycházela z nové revoluční linie komunistické internacionály a orientovala se na vytvoření jednotné a lidové protifašistické fronty. V souladu s tím vyhlásila požadavek demokratizace armády, což byl základní předpoklad jejího využití k boji proti fašismu.

Po mnichovské zradě, v letech národně osvobozenického boje našeho lidu proti fašismu, strana vystupovala organizátorskou a bojovou aktivitu zvláště na domácí frontě, kterou považovala za hlavní. Pokud jde o zahraniční politickou orientaci československého národně osvobozenického boje i poválečného Československa prosazovala linii spojení se Sovětským svazem. Vyústěním tohoto úsilí bylo podepsání československo-sovětské smlouvy z 12. prosince 1943, která se stala rozhodujícím faktorem obnovy československého státu v předválečných hranicích i nezávislé existence Československa v poválečné Evropě.

Strana se stala vedoucí politickou a akční silou v národně osvobozenickém boji našich národů, v zápase, který přešel v národní a demokratickou revoluci.

Košický vládní program, vypracovaný KSČ a přijatý 5. dubna 1945 jako ucelený program národní a demokratické revoluce, stanovil linii nejtěsnějšího spojení se Sovětským svazem, požadoval budovat armádu podle vzoru Sovětské armády jako důsledně antifašistickou, demokratickou a lidovou. Budování nové armády odpovídalo podstatě lidové demokratického státu, tj. státu demokratické diktatury lidu vedeného dělnickou třídou. Charakter armády v celém období přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou odpovídal podstatě lidové demokratického státního zřízení a jím podmíněným principům.

Tak tomu bylo až do února 1948. Vítězným Únorem začíná budování nové socialistické společnosti v Československu. Únor vytyčil před stranu a dělnickou třídu úkol vybudovat vojenskou organizaci nového typu — vojenskou organizaci státu diktatury proletariátu. Toho bylo možné dosáhnout jen tvůrčím uplatněním leninských principů vojenské výstavby socialistického státu a jejich důsledným osvojením v praxi. To bylo dílem činnorodého úsilí dělnické třídy a mas vojáků pod vedením strany. Totéž můžeme říci o budování nové socialistické armády. ČSLA jako armáda nového typu byla budována v té míře, v jaké se dařilo v praxi naplňovat konkrétním obsahem leninské principy, a to jak sociálně politické, organizační, tak i principy výchovy a výcviku.

Vojenská politika KSČ po převzetí moci a nastolení diktatury proletariátu měla a má dodnes dvě od sebe neoddělitelné stránky. Za prvé orientuje v internacionální jednotě s ostatními revolučními a mírotvornými silami úsilí lidu k odvrácení válek, k zajištění mírových podmínek budování socialismu. Za druhé

organizuje v bratrské jednotě s ostatními socialistickými zeměmi ozbrojenou obranu vymožeností revoluce.

Strana se po vítězství socialistické revoluce stává inspirátorkou a organizátorkou obrany socialistické vlasti a internacionální obrany socialismu. Vítězným Únorem počala éra socialistického vojénství Československa a vojenské politiky KSČ, která se vzhledem k dosavadnímu historickému vývoji člení do těchto období:

1. Vojenská politika KSČ v období budování základů socialismu, tj. od února 1948 do vytvoření kolektivní obranné organizace socialistických zemí v květnu 1955.

2. Vojenská politika KSČ v období budování základů socialismu a začlenění Československa do systému internacionální obrany členských států Varšavské smlouvy, tj. od vzniku Varšavské smlouvy do konce padesátých let.

3. Vojenská politika KSČ v období upevňování základů socialismu a vytváření předpokladů pro nástup k výstavbě rozvinuté socialistické společnosti od června 1960 do dubna 1969.

4. Vojenská politika KSČ v době konsolidace strany a společnosti od dubna 1969 do XIV. sjezdu KSČ.

5. Vojenská politika strany v období budování rozvinuté socialistické společnosti po XIV. sjezdu KSČ.

Stejný třídní obsah, strategický cíl, základní faktory a hybné síly určují charakter jednotlivých období vojenské politiky strany po únoru 1948. Proto jsou jednotlivá období vojenské politiky strany po Vítězném únoru podmíněna změnou konkrétně historických podmínek, ve své podstatě fázemi jednotného procesu zdokonalování vojenské výstavby a obrany socialistické vlasti. Z toho můžeme vyvodit obecné, trvale platné zkušenosti KSČ z této důležité oblasti její činnosti.

Mimořádně významné jsou zkušenosti, které KSČ po Únoru získala z uplatňování principu vedoucí úlohy strany při zajišťování obrany socialistické vlasti.

Nezbytnost stranického řízení obrany socialistické vlasti je založena na zvláštnostech organizace socialistické společnosti, vychází z její podstaty a potřeb jejího rozvoje. Řízení obrany socialistické vlasti marxisticko-leninskou stranou se projevuje v prvé řadě tím, že strana určuje vojenskou politiku, ze které vychází a na jejímž základě se rozvíjí činnost lidu a ozbrojených sil při zajišťování bezpečnosti země. Úkolem vojenské politiky

strany je určit v každém daném momentě z hlediska vojensko-politické a strategické situace země stupeň vojenského ohrožení, nejpravděpodobnější a hlavní protivníky, jejich zámýsl a plány. V souladu s tím je sledován možný charakter války, kterou může agresor rozpoutat, jeho celkové politické a vojenskostrategické cíle. Vojenská politika strany při stanovení vědecky podložené, správné a situaci odpovídající linie bere v úvahu všechny faktory, které determinují vojenské možnosti dělnické třídy socialistického státu v boji proti třídnímu nepříteli. Strana při vypracování vojensko-politické linie vychází ze znalosti zákonů ozbrojeného zápasu a požadavků vojenského zabezpečení vítězného vedení války, a to z hlediska určení kvality a množství ozbrojených sil, výzbroje a technického vybavení všech druhů vojsk a ozbrojených sil, morálního a bojového ducha vojsk, kvality velitelského sboru, bojového mistrovství vojsk, jejich bojové a politické připravenosti.

Strana jako vedoucí a organizující síla obrany socialistické vlasti zajišťuje vytvoření příznivých politických a ekonomických předpokladů, organizuje využití výsledků vědeckotechnické revoluce pro obranu socialismu, řídí vojensko-politickou výchovu obyvatelstva, určuje směr a obsah ideologické práce mezi obyvatelstvem a příslušníky ozbrojených sil tak, aby byl zajištěn vysoký morální duch vojsk i obyvatelstva pro případ válečné zkoušky. Vytváří a upevňuje faktory vojenské moci — válečnou výrobu, bojeschopné ozbrojené síly, zvláště jejich jádro — ČSLA.

Zkušenosti z vojenské výstavby ukazují, že strana usilovala nejen o vytvoření optimálních vnitřních podmínek obrany socialistické vlasti, ale i o zajištění příznivých podmínek vnějších.

Na první místo přitom patří prohlubování internacionálních svazků se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi a jejich armádami. Věrnost internacionálním zásadám je trvalým základem obrany socialistického Československa. Tyto svazky mají hluboké třídní, politické, ideové a historické kořeny, které vyplývají ze společných zájmů zemí socialistického společenství a ze společných úkolů jejich armád.

Rovněž uplatňování principu internacionalismu se během vojenské výstavby socialistického Československa neustále rozvíjelo a zdokonalovalo v té míře, jak rostla a upevňovala se jednota bratrských zemí a bojová družba jejich armád.

Jestliže obrana naší republiky byla

v prvním období založena na dvoustranných dohodách se Sovětským svazem a evropskými lidově demokratickými státy, pak od roku 1955 spočívá na kolektivní smlouvě. Internacionální obrana socialistických zemí, garantovaná Varšavskou smlouvou a jejím nejsilnějším členem — Sovětským svazem, znamená kvalitativně nový stupeň obrany naší socialistické vlasti.

Od roku 1955 v základních otázkách internacionální obrany socialismu přijímají členské státy Varšavské smlouvy společně dohodnutá opatření, která plní jednotlivé bratrské strany, země a armády.

To se týká především základních vojensko-politických otázek:

- vymezení politických cílů války,
- určení charakteru možné příští války,
- určení vlivu politických cílů a války na výstavbu ozbrojených sil a přípravu země na válku.

Tyto základní otázky řešila KSČ po vzniku Varšavské smlouvy společně se spojenci, na základě kolektivně projednaných tezí a opatření.

Podobně strana řešila i otázky, které se týkaly způsobu vedení války, vojenské výstavby, materiálně technického zásobování ozbrojených sil a jejich udržování v bojové pohotovosti.

Charakteristická zvláštnost vojenské spolupráce armád zemí Varšavské smlouvy spočívá v tom, že se opírá o společný marxisticko-leninský metodologický přístup při hodnocení jevů a procesů mezinárodního života, o jednotu vojenskoteoretických názorů, o shodné chápání zákonů vojenské vědy a úkolů bojové činnosti.

Přitom jednota názorů v nejzákladnějších otázkách vojenství nutně předpokládá rozvíjení iniciativy národních velení a výměnu poznatků z vojenské teorie a praxe.

Spolupráce na koaličním stupni vytvořila podstatně lepší možnosti pro neustálou modernizaci vojenské techniky armád členských států, pro unifikaci zbraní a zbraňových systémů, pro výzkum a ekonomičtější výrobu stále složitější a nákladnější vojenské techniky.

Vznik spojeného velení ozbrojených sil Varšavské smlouvy vytvořil předpoklady, aby bojová a operační příprava vojsk a štábů bratrských armád probíhala na základě jednotných předpisů, norem a organizačně metodických směrnic. Tím byly

postupně vytvářeny předpoklady i pro společná cvičení, která probíhala na základě praxi ověřených progresivních zkušeností Sovětské armády. Spojenecká cvičení Varšavské smlouvy se stala nejvyšší formou bojové přípravy armád členských států.

Historické, dnes již dvacetipětileté zkušenosti existence Varšavské smlouvy dávají nezvratný důkaz o tom, že členství Československa v této obranné organizaci nového, socialistického typu je rozhodujícím a ničím nezaměnitelným faktorem jeho obrany, bezpečnosti a nezávislosti.

Dějiny vojenské politiky strany ukazují, že práce strany byla úspěšná a přinášela výsledky v té míře, jak se v teorii i praxi dařilo upevňovat leninské principy vojenské výstavby. Jejich porušování vedlo k chybám, k oslabování vedoucí úlohy strany, k narušování jednoty armády a lidu, k přeskakování vývojových etap, k přehánění požadavků na společnost a k dalším nedostatkům, které pak bylo nutné napravit.

Strana získala zkušenost, která má velký mezinárodní význam: naši nepřátelé neustále a každodenně usilují o oslabení pozice socialismu zvláště na úseku obranných schopností socialistických zemí.

O tom svědčí především zkušenosti z krizových let 1968—1969, kdy pravicové a antisocialistické živly napadly všechny základní východiska vojenské politiky strany, na nichž spočívá obrana naší země.

Draze zaplacené zkušenosti z krizového vývoje ve straně a společnosti potvrdily, že obranu socialistické vlasti můžeme zajistit jen důsledným uplatňováním leninských principů na všech úsecích vojenské výstavby.

Proto realizační směrnice, přijatá na květnovém zasedání ústředního výboru KSČ v roce 1969, potvrdila všechny základní konstanty československé zahraniční a vojenské politiky, především to, že jedinou pozitivní alternativou pro Československo je spojenectví se Sovětským svazem a bratrskými socialistickými zeměmi, že Československo a ČSLA musí

být pevnou součástí obranné organizace socialistických zemí — Varšavské smlouvy.

Příčiny, důsledky i celkové katastrofické vyústění polednového vývoje i na úseku vojenské politiky objasňuje a zobecňuje dokument prosincového pléna ústředního výboru strany z roku 1970 „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“.

XIV. sjezd KSČ při vymezení obsahu a úkolů obrany socialistické vlasti v období budování rozvinuté socialistické společnosti vycházel z úspěchů, dosažených v procesu konsolidace. Sjezd položil hlavní důraz na důsledné uplatnění leninských principů při další výstavbě ozbrojených sil, zvláště armády.

Na XV. sjezdu KSČ byla tato linie potvrzena a dále rozvinuta. Generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR soudruh Gustáv Husák zdůraznil, že na úseku vojenské politiky „vynaložíme všechny síly, abychom svým dílem i v budoucnu pomáhali vytvářet podmínky pro nerušenou budovatelskou práci, pro zabezpečení jistoty a pokojného života našeho lidu. Budeme prohlubovat a rozvíjet internacionální vztahy s bratrskými stranami a zeměmi, budeme i nadále upevňovat nerozborné přátelství se Sovětským svazem, které je základem naší státní a národní svobody, bezpečnosti a šťastného života naší socialistické vlasti.“ (XV. sjezd KSČ, Praha, Svoboda 1977, s. 93.)

Vojenská politika strany v období výstavby rozvinuté socialistické společnosti navazuje na vše pozitivní z předchozích etap. Strana v novém období řeší na vyšší úrovni otázky spjaté s uplatňováním leninských principů vojenské výstavby, bezprostředně a dlouhodobě reaguje na změny ve společnosti, v mezinárodním životě, ve vojenském, ve strategii imperialismu. Péče o obranu socialistické vlasti, o prohloubení socialistického charakteru ozbrojených sil, o upevnění bojové družby a spolupráce se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami patřila a jistě i na XVI. sjezdu KSČ bude patřit k důležitým úkolům strany.